

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-1>

УДК 658.152:631.11

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

ASSESSMENT OF FINANCIAL PROVISION FOR INVESTMENT ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Негода Юлія Володимирівнадоктор економічних наук, професор,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9714-5438>**Конюхов Дмитро Андрійович**аспірант,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4231-1855>**Nehoda Yuliia, Koniukhov Dmytro**

National University of Life and Environmental Science of Ukraine

Стаття присвячена актуальним питанням фінансового забезпечення інвестиційної діяльності аграрних підприємств. Досліджено суть та роль інвестицій у розбудові сільськогосподарських підприємств. Окреслено основні джерела фінансування інвестицій у сільському господарстві. Проаналізовано фінансове забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств України. Зокрема, представлена загальна динаміка капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств по Україні та Київській області за 2020–2024 рр. Визначена структура джерел фінансування інвестицій сільськогосподарських підприємств. Виявлено ключові проблеми й бар'єри у фінансуванні інвестиційної діяльності аграрних підприємств та визначено їх вплив на інвестиційну активність підприємств. Запропоновано шляхи вдосконалення механізмів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: фінансове забезпечення, інвестиції, інвестиційна активність, кредитування, власні кошти, оптимізація фінансування.

This piece concentrates on the pressing matters of financial backing for agricultural enterprises' investment efforts, a key element in their progress, upgrade and enhanced competitiveness. The study's importance stems from the necessity of establishing a dependable system of financial support for the investment activities of agricultural businesses, one that can ensure their modernization, boosting of productivity. The aim of this study is to thoroughly evaluate the financial aid for the investment operations of agricultural businesses and validate approaches for improving its effectiveness to secure the sustainable progress of the agricultural sector. The key is to provide an adequate amount and logical structure of financial resources that ensure the steadiness of investment activities and establish circumstances for the enduring expansion of agricultural businesses. During this scientific investigation, general scientific methods of analysis and synthesis, induction and deduction, comparison, generalization, and special economic methods – financial and economic analysis, systems approach, and the modeling method, were employed. The core and function of investments in the growth of agricultural businesses were examined. The chief origins of funding for investments in agriculture were described. The financial backing for the investment endeavors of agricultural enterprises in Ukraine was scrutinized. Specifically, the general trends of capital outlays of agricultural businesses in Ukraine and the Kyiv region for 2020–2024 is presented. The makeup of funding sources for investments of agricultural enterprises is established. The primary issues and hindrances in funding the investment undertakings of agricultural businesses are pinpointed. Methods of enhancing the mechanisms of financial aid for the investment activities of agricultural enterprises are suggested. The practical worth of this research enables the development of recommendations for improving the financial support for the investment activities of agricultural firms, boosting the effectiveness of investment resource utilization and aiding in the formation of a durable strategy for advancing the agricultural sector.

Keywords: financial security, investments, investment activity, lending, own funds, financing optimization.



Постановка проблеми. Сільське господарство є однією з провідних сфер економіки України, яка формує велику частку валютних надходжень та гарантує продовольчу безпеку. Проте інвестиційна діяльність аграрних підприємств довгий час зіштовхується з низкою проблем: обмеженням доступом до довгострокових кредитних ресурсів, високою ціною позичкового капіталу, недостатнім розвитком ринку лізингу та страхування, а також низьким рівнем залучення зарубіжних інвестицій. В умовах воєнних дій та економічної нестабільності фінансові ризики стрімко зросли, що спричинило скорочення інвестиційної активності та переорієнтацію джерел фінансування – з банківського кредитування на грантову і донорську підтримку.

Це зумовлює необхідність комплексної оцінки фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні, для визначення ключових проблем і формування ефективних механізмів їх розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств присвячено багато наукових робіт. Значний внесок у дослідження певних аспектів фінансового забезпечення аграрного комплексу зроблено в працях вітчизняних науковців. Зокрема, О. Попова, Л. Коцюбинська, О. Скубій [1] вивчали тенденції інвестиційної діяльності у сільському господарстві в умовах воєнного періоду. С. Білоус, С. Новотний [2] проаналізували основні джерела фінансування довгострокових інвестицій в агропромисловий комплекс на рівні регіону. В. Маргасова, Н. Вдовенко [3, с. 109] наводили структурні зміни та заходи формування альтернативних механізмів інвестування аграрного сектору економіки. Л. Вербівська, І. Вербівський [4] досліджували специфіку фінансового планування, диверсифікації інвестиційного портфеля та пошуку альтернативних джерел фінансування в інвестиційній діяльності підприємств агросектору. А. Карнаушенко [5] визначав чинники впливу на фінансове забезпечення інвестиційної діяльності аграрних підприємств. О. Яцух [6, с. 133] розглянув сутність і зміст фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств на основі врахування сучасної динаміки розвитку ринкових відносин. О. Пристемський [7, с. 221]

визначав шляхи розширення джерел фінансових ресурсів підприємств галузі. М. Виклюк, А. Бліновський, Р. Бугір [8, с. 36] представили узагальнену властивість різних форм фінансування. Авторами виокремлено потребу впроваджувати альтернативні форми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Д. Тітов, В. Олексієнко [9] здійснили аналіз поточного стану фінансового забезпечення аграрного сектору України; підкреслюють зміну механізмів фінансування, роль міжнародної допомоги та нових фінансових інструментів. К. Гарбачій, С. Печка, О. Дарушин [10, с. 32] акцентували увагу на стратегічних засадах фінансового забезпечення диверсифікації аграрних підприємств.

Однак, аналіз праць, опублікованих за підсумками наукових досліджень в цьому напрямі, доводить, що у вітчизняній науковій літературі не вистачає системного вивчення окремих питань, присвячених тематиці.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на численні наукові праці та практичні розвідки, проблема фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств не отримала вичерпного розв'язання. Залишається невивченим питання адаптації механізмів фінансування аграрних інвестицій до умов воєнної та повоєнної економіки, коли традиційні інструменти кредитування працюють нестабільно або недоступні. Не досить висвітленим залишається вплив структури фінансування – співвідношення власних коштів, банківських позик, лізингових механізмів, грантових і донорських ресурсів – на ефективність реалізації інвестиційних проєктів. Зрештою, відсутні комплексні підходи до визначення інвестиційної спроможності сільськогосподарських підприємств з урахуванням їх фінансового стану, розміру, спеціалізації та регіональних ризиків. Усе це зумовлює потребу наступних досліджень, які б поєднували загальнонаціональний та регіональний рівень аналізу, зокрема із виділенням особливостей Київської області.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексна оцінка фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиції в сільськогосподарських підприємствах – це фінансові, матеріальні та інтелектуальні ресурси, спрямовані на створення, оновлення або розширення вироб-

ничих потужностей з метою збільшення ефективності, продуктивності та конкурентоспроможності аграрного бізнесу. Роль інвестицій у розвитку сільськогосподарських підприємств полягає в наступному [11, с. 72]:

- збільшення продуктивності та ефективності виробництва;
- забезпечення сталого розвитку підприємства;
- розширення виробничих потужностей та доступ до нових ринків;
- стимулювання інновацій та модернізації;
- покращення фінансового стану та інвестиційної привабливості.

Фінансування інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств здійснюється за рахунок різних джерел, які можна поділити на внутрішні та зовнішні (рис. 1).

Інвестиційна діяльність в аграрному секторі є важливим чинником забезпечення сталого розвитку підприємств, збільшення їх конкурентоспроможності та результативності

виробництва. Саме капіталовкладення формують основу для модернізації техніко-технологічної бази, впровадження інновацій, раціонального використання природних ресурсів і, як наслідок, зростання продуктивності праці. Для України, де аграрний сектор традиційно відіграє стратегічну роль у національній економіці та експортному потенціалі, питання фінансового забезпечення інвестицій набуває особливої ваги [1].

Оцінка капітальних інвестицій у сільськогосподарський підприємства у 2020–2024 роках необхідна для розуміння нинішніх тенденцій, що сприятиме виявленню проблем та активізації інвестиційної діяльності у післявоєнному періоді (рис. 2).

Аналізуючи дані рис. 2 можна відмітити, що інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств у 2020–2024 роках є надзвичайно нестабільною. 2021 рік – це період відродження інвестиційної діяльності в останні роки.



Рис. 1. Джерела фінансування інвестицій сільськогосподарських підприємств

Джерело: сформовано автором на основі [12, с. 240; 13, с. 165; 14, с. 74]



Рис. 2. Динаміка капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств України та Київської області за 2020–2024 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [15–16]

У 2022 році сталося стрімке падіння, спричинене початком повномасштабної війни й масового знищення чи окупації аграрних активів; блокуванням експорту, що позбавило підприємства головних джерел валютних надходжень; згортанням кредитування та відтоком іноземних інвесторів.

Згідно з даними Державної служби статистики України, у 2023 році Київщина засвоїла 21,8% від загального обсягу капіталовкладень. Це вказує на чималий внесок області в державну економіку.

Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності аграрних підприємств в Україні базується на поєднанні внутрішніх і зовнішніх джерел. Структура фінансування відчутно змінювалася впродовж 2020–2024 рр. під впливом економічних криз та воєнних подій (табл. 1).

Власні кошти підприємств – головне джерело інвестування й у 2020–2021 рр. їх частка у структурі фінансування інвестиційної діяльності аграрних підприємств складала 70–75%, що пояснюється обмеженням доступом аграріїв до кредитів та високими відсотковими ставками за ними. Банківські позики – до 2022 р. забезпечували приблизно 15–20% фінансування інвестицій. Програми

державної підтримки (компенсація відсоткових ставок, «5-7-9%») стимулювали активне залучення позикового капіталу [17]. З початком війни доступність кредитів зменшилася, а ризики для банківської системи збільшилися. Кошти державного бюджету, що надаються через програми пільгового кредитування, підтримки тваринництва, компенсації вартості техніки та устаткування в структурі інвестицій сільського господарства також стали обмеженим джерелом (2–5%). У 2023–2024 рр. – інвестиційна діяльність підтримувалася тільки точково, переважно завдяки власним коштам великих підприємств, що зумовлює критичну потребу у залученні нових механізмів фінансового забезпечення, зокрема розвитку аграрного страхування, пільгового кредитування та залучення донорських ресурсів.

Фінансування інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств має великий вплив на формування конкурентоспроможної та стабільної аграрної економіки. В умовах ринкової нестабільності, обмеженості власних ресурсів підприємств і високого рівня ризиків саме фінансове забезпечення визначає можливості технічної модернізації, впровадження інновацій та збільшення ефективності виробництва [18, с. 23].

Таблиця 1

**Капітальні інвестиції за джерелами фінансування
сільськогосподарських підприємств України у 2020-2024 рр., млн грн**

Джерела фінансування	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Обсяг капітальних інвестицій, у т.ч	36442,1	49127,4	32604,0	31641,9	42885,1
- коштів державного бюджету	103,7	96,8	к	к	к
- коштів місцевих бюджетів	31,1	67,5	24,9	к	к
- власних коштів підприємств та організацій	33033,9	44627,3	30345,2	30203,0	40221,0
- кредитів банків та інших позик	3138,9	4310,7	2224,3	1420,1	2572,3
- коштів інвестиційних компаній, фондів тощо	20,5	0,2	-	-	44,5
- коштів інвесторів-нерезидентів	к	-	-	-	к
- коштів населення на будівництво житла	-	-	-	-	-
- інших джерел фінансування	к	25,0	к	8,1	-

Примітки. к – дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації

Джерело: сформовано автором на основі [15]

Прибутковість інвестиційної діяльності стає головним критерієм доцільності залучення капіталу, адже від її рівня залежить здатність підприємств відновлювати виробничий потенціал, збільшувати прибутки та забезпечувати розвиток у довгостроковій перспективі. Водночас фінансова стійкість аграрних суб'єктів господарювання є визначальним чинником їхньої інвестиційної привабливості та гарантією стабільності в умовах невизначеності зовнішнього середовища. Поєднання цих складників – ефективного фінансування, достатньої прибутковості та міцної фінансової стійкості – формує основу для успішної інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств і забезпечує стратегічні орієнтири розвитку аграрного сектору економіки (рис. 3).

У 2021 році відбулося значне збільшення рентабельності та, відповідно, фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств, що створило передумови для запуску інвестиційної діяльності. Після пікового зростання у 2021 р., у 2022 р. підприємства зіткнулися з різким скороченням рентабельності та фінансової стійкості через військові агресію росії, що вплинуло на обсяг капітальних інвестицій. Такий тренд зберігався і у 2023 році.

Отже, основні проблеми та бар'єри, що стоять на шляху фінансового забезпечення інвестиційної діяльності аграрних підприємств в Україні, особливо в Київській області, зумовлені як внутрішніми фінансовими чинни-

ками, так і зовнішніми економічними умовами. Ці фактори суттєво впливають на можливості модернізації виробництва, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору (табл. 2).

Вирішення комплексу труднощів у фінансуванні інвестиційної діяльності аграрних підприємств потребує системного підходу: збільшення державної підтримки, здешевлення кредитування, підвищення фінансової грамотності та вдосконалення регуляторної бази. Тільки за таких умов підприємства зможуть активно інвестувати у модернізацію виробництва та підвищення ефективності аграрного сектору Київської області та України загалом.

Інвестиційна спроможність аграрних господарств значною мірою залежить від того, наскільки грамотно вони вибудовують систему фінансового забезпечення. Коли підприємство має доступ до достатніх і стабільних фінансових потоків, воно здатне швидко реагувати на ринкові виклики, впроваджувати нові методи господарювання та формувати стійкі конкурентні переваги. Управління фінансовими потоками тут виходить далеко за межі покриття поточних витрат. Йдеться про стратегічне планування, здатність формувати довгострокові інвестиційні програми, у яких закладається оновлення машинно-тракторного парку, впровадження біотехнологій, автоматизація складських комплексів тощо.

Фінансове забезпечення, таким чином, стає не лише базовим елементом економічної

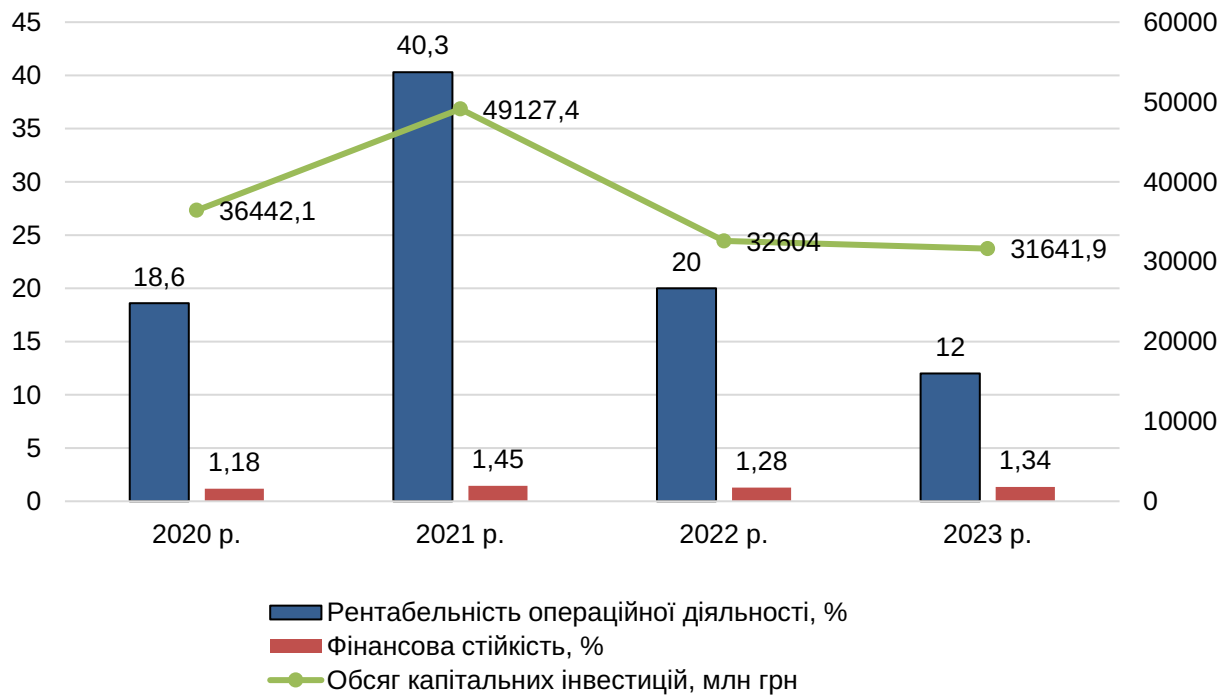


Рис. 3. Динаміка рентабельності, фінансової стійкості та капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств України за 2020–2023 рр., %

Джерело: побудовано автором на основі [19, с. 224]

Таблиця 2

Основні проблеми й бар'єри у фінансуванні інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Проблеми	Зміст	Вплив на інвестиційну активність
Недостатність власних фінансових ресурсів	Відсутність накопичень для самостійного фінансування великих інвестицій	Обмеження інвестиційних програм, залежність від кредитів, відкладення проєктів
Висока вартість позикового капіталу	Банківські кредити з високими процентними ставками та складними умовами	Зменшення привабливості інвестицій, відмова від перспективних проєктів
Обмежений доступ до державної підтримки	Недостатній обсяг коштів субсидій, грантів, пільгового кредитування	Фінансування лише часткових проєктів, відсутність комплексного розвитку
Сезонність доходів та нестабільність ринку	Коливання доходів через погодні умови та ринкові фактори	Ускладнення планування, високий ризик неповернення позикових коштів
Недостатній рівень фінансової грамотності	Низькі компетенції у плануванні та оцінці інвестиційних проєктів	Непродумані вкладення, фінансові втрати, зниження інвестиційної привабливості
Інфляційні та економічні ризики	Зростання цін, коливання валютного курсу, економічна нестабільність	Зменшення довгострокових інвестицій, підвищення ризиків проєктів
Регуляторні та бюрократичні бар'єри	Складне законодавство, довгі процедури погодження	Затримки проєктів, додаткові витрати часу та коштів

Джерело: сформовано автором на основі [20, с. 88; 21, с. 156]

стабільності, а й ключем до довгострокового зростання. Воно визначає, чи зможе аграрний виробник перетворити сезонні прибутки на інвестиційний ресурс, а окремі тактичні рішення – на стратегію розвитку, що робить підприємство більш захищеним і конкурентоспроможним у середньо- та довгостроковій перспективі.

Український аграрний бізнес сьогодні працює в умовах фінансового тиску, який проявляється одразу на кількох рівнях. Брак власного капіталу обмежує можливості для

самостійного розвитку, а вартість кредитів, що часто перевищує 18–22% річних, робить залучення банківських ресурсів надто ризикованим. Додаткову невизначеність формують коливання цін на зерно, паливо й добрива, а також макроекономічні фактори – інфляція, нестабільність валютного курсу, воєнні ризики. У цій ситуації особливої ваги набуває пошук гнучких фінансових стратегій.

Для аграрних підприємств Київщини питання фінансової підтримки інвестицій має стратегічне значення. Саме від ефективності



Рис. 4. Напрями вдосконалення механізмів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств

Джерело: побудовано автором на основі [22, с. 139; 23, с. 179]

цих механізмів залежить, чи зможуть господарства розвинути виробничий потенціал, зміцнити конкурентні позиції й гарантувати стабільне зростання на тривалу перспективу. В умовах, коли традиційні джерела фінансування обмежені, а ринок капіталу характеризується нестабільністю, дедалі актуальнішою стає потреба у нових формах організації інвестиційного процесу.

Удосконалення механізмів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств є надзвичайно важливим фактором для підвищення їхньої ефективності, конкурентоспроможності та здатності до сталого розвитку. Це передбачає цілий ряд заходів, які спрямовані на оптимізацію структури фінансування, розширення джерел залучення коштів та підвищення ефективності використання ресурсів (рис. 4).

Удосконалення механізмів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств передбачає цілісний підхід: оптимізацію структури фінансування, збільшення джерел залучення коштів, підвищення фінансової грамотності та використання інноваційних рішень. Реалізація цих заходів дозволяє зменшити фінансові ризики, збільшити інвестиційну активність та забезпечити сталий розвиток аграрного сектору Київської області та України в цілому.

Висновки. Аналіз фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств засвідчив, що результативність інвестицій значною мірою залежить від структури джерел фінансування. Переважне використання власних коштів гарантує фінансову стабільність, тоді як залучення кредитних ресурсів збільшує ризики, але сприяє швидшому розвитку виробництва. Оцінка

фінансових показників доводить залежність інвестиційної активності від ефективності господарювання.

Інвестиційна діяльність переважно обмежується нестабільністю прибутків, сезонністю та високими ризиками сільськогосподарського виробництва, що викликає потребу у державній підтримці й спеціалізованих фінансових інструментах для агросектору. Розробка дієвої фінансової стратегії вимагає комплексного підходу: оптимізації структури джерел фінансування, використання лізингу, кредитів з пільговими умовами, державної підтримки та особистих резервів підприємства.

Фінансова стійкість аграрних підприємств сьогодні неможлива без добре налагодженого фінансового фундаменту інвестиційної діяльності. Саме доступ до капіталу визначає, чи здатне підприємство не лише підтримувати виробництво на належному рівні, а й здійснювати модернізацію, впроваджувати нові технології та залишатися конкурентним у середовищі, де ринкові умови змінюються надзвичайно швидко. Фінансове забезпечення стає вирішальним фактором досягнення стратегічних цілей, що проявляється через модернізацію основних засобів, впровадження цифрових технологій управління, розширення джерел капіталу через кооперацію з банками, інвестиційними фондами чи міжнародними донорами.

Отже, фінансове забезпечення інвестиційної діяльності не зводиться лише до покриття витрат – вона стає рушієм зростання, гарантом стабільності й інструментом формування конкурентних переваг. Для аграрного сектору це означає не лише підвищення ефективності окремих компаній, а й зміцнення позицій всієї галузі в національній економіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Попова О. П., Коцюбинська Л. М., Скубій О. А. Інвестиційна діяльність в сільському господарстві в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-49>
2. Білоус С. П., Новотний С. В. Проблеми інвестування регіонального АПК в умовах воєнного часу. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-49>
3. Маргасова В., Вдовенко Н. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору з урахуванням структурних змін для груп суспільних інтересів. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4 (32). С. 109–120. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-109-120](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-109-120) (дата звернення: 22.08.2025).
4. Вербівська Л. В., Вербівський І. Р. Інвестиційний розвиток сільськогосподарських підприємств в умовах фінансової нестабільності. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11148> (дата звернення: 22.08.2025).
5. Карнаушенко А. С. Економічна суть та форми фінансування інноваційної діяльності аграрних підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.86>

6. Яцух О. О. Сутність та зміст фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 10. С. 133–145. URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/ZINOP3JFe2hEzagt3Vqm.pdf> (дата звернення: 22.08.2025).
7. Пристемський О. С. Фінансове забезпечення розвитку сільського господарства. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2020. Випуск 1. С. 221–226. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/26-1-2017/6.pdf> (дата звернення: 22.08.2025).
8. Виклюк М., Бліновський А., Бугір Р. Розвиток альтернативних та традиційних форм фінансового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2024. Вип. 52. С. 36–44. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/meu.2024.52.0.5204>
9. Тітов Д. В., Олексієнко В. В. Фінансове забезпечення аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-125>
10. Гарбажій К. С., Печка С. С., Дарушин О. В. Стратегічні засади фінансового забезпечення диверсифікації аграрних підприємств. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2024. № 8(198). С. 32–43. DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.08.03>
11. Покинйчереда В. В., Тімченко О. Л. Аналіз інвестиційного забезпечення розвитку аграрного виробництва в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 20. С. 72–78. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.20.71>.
12. Коваленко М. В., Поліщук М. М., Горячун О. В. Сучасні джерела фінансування сільськогосподарських підприємств. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 17. С. 240–250. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-35>.
13. Шушкова Ю., Кульчицький Я. Джерела фінансування сільськогосподарських підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. Випуск 3. С. 165–175. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.3.165.175>
14. Томашук І., Томашук І. Кредитування аграрних підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності. *Управління змінами та інновації*. 2023. № 7. С. 74–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2023-7-11>
15. Капітальні інвестиції. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ibd/kin/kin_df_ved/arh_kin_df_ved_21_u.htm (дата звернення: 22.08.2025).
16. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності. Головне управління статистики у Київській області. URL: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=1109&lang=1> (дата звернення: 22.08.2025).
17. Програма «Доступні кредити 5-7-9%». Нова редакція від «18» березня 2022 року. URL: <https://www.bisbank.com.ua/wp-content/uploads/2022/04/prohrama-dostupni-kredyty-5-7-9.pdf> (дата звернення: 22.08.2025).
18. Боднар О. А. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Modern Economics*. 2024. № 44. С. 23–29. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-03)
19. Статистичний щорічник України 2023. За редакцією І. Є. Вернера. Державна служба статистики України, 2024. 268 с. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf (дата звернення: 22.08.2025).
20. Вдовенко І. Фінансові механізми забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору економіки: особливості та недоліки. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 15. С. 88–92. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.14>
21. Андрос С. В. Удосконалення системи фінансового забезпечення підприємств аграрної сфери. *III міжнародна науково-практична конференція "Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи"*. 2022. С. 156–157.
22. Квасниця О. В., Неклюдова Т. М. Вдосконалення фінансового механізму розвитку аграрного сектору. *Світ фінансів*. 2020. № 3(64). С. 139–152. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2020.03.139>
23. Агрес О., Верзун А. Управління фінансовим потенціалом підприємства. *Український журнал прикладної економіки і технологій*. 2023. Т. 8. № 4. С. 179–183. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-28>

REFERENCES:

1. Popova O. P., Kotsiubynska L. M., Skubii O. A. (2023) Investytsiina diialnist v silskomu hospodarstvi v suchasnykh umovakh [Investment activity in agriculture in modern conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-49>
2. Bilous S. P., Novotnyi S. V. (2023) Problemy investuvannia rehionalnoho APK v umovakh voiennoho chasu [Problems of investing in regional agro-industrial complex in wartime conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-49>

3. Marhasova V., Vdovenko N. (2023) Investytsiine zabezpechennia rozvytku ahrarnoho sektoru z urakhuvanniam strukturnykh zmin dlia hrup suspilnykh interesiv [Investment support for the development of the agricultural sector, taking into account structural changes for public interest groups]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, no. 4 (32), pp. 109–120. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-109-120](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-109-120) (accessed August 22, 2025).
4. Verbivska L. V., Verbivskyi I. R. (2024) Investytsiinyi rozvytok silskohospodarskykh pidpriemstv v umovakh finansovoi nestabilnosti [Investment development of agricultural enterprises in conditions of financial instability]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, no. 5. Available at: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11148> (accessed August 22, 2025).
5. Karnaushenko A. S. (2020) Ekonomichna sut ta formy finansuvannia innovatsiinoi diialnosti ahrarnykh pidpriemstv [The economic essence and forms of financing innovative activities of agricultural enterprises]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, no. 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.86>
6. Yatsukh O. O. (2018) Sutnist ta zmist finansovoho zabezpechennia diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [The essence and content of financial support for the activities of agricultural enterprises]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics. Finance. Management: current issues of science and practice*, no. 10, pp. 133–145. Available at: <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/ZINOP-3JFe2hEzagt3Vqm.pdf> (accessed August 22, 2025).
7. Prystemskyi O. S. (2020) Finansove zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva [Financial support for agricultural development]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk – Tavria Scientific Bulletin. Seriya: Ekonomika*, vol. 1, pp. 221–226. Available at: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/26-1-2017/6.pdf> (accessed August 22, 2025).
8. Vykliuk M., Blinovskiy A., Buhir R. (2024) Rozvytok alternatyvnykh ta tradytsiinykh form finansovoho zabezpechennia rozvytku silskohospodarskykh pidpriemstv [Development of alternative and traditional forms of financial support for the development of agricultural enterprises]. *Formuvannia rynkovoï ekonomiky v Ukraini – Formation of a market economy in Ukraine*, vol. 52, pp. 36–44. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/meu.2024.52.0.5204>
9. Titov D. V., Oleksiienko V. V. (2024) Finansove zabezpechennia ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Financial support for the agricultural sector of Ukraine under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-125>
10. Harbazi K. S., Piechka S. S., Darushyn O. V. (2024) Stratehichni zasady finansovoho zabezpechennia dyversyfikatsii ahrarnykh pidpriemstv [Strategic principles of financial support for the diversification of agricultural enterprises]. *Enerhozbezpechennia. Enerhetyka. Enerhoaudyt – Energy saving. Energy. Energy audit*, no. 8(198), pp. 32–43. DOI: <https://doi.org/10.20998/2313-8890.2024.08.03>
11. Pokynchereda V. V., Timchenko O. L. (2023) Analiz investytsiinoho zabezpechennia rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva v Ukraini [Analysis of investment support for the development of agricultural production in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, no. 20, pp. 72–78. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.20.71>
12. Kovalenko M. V., Polishchuk M. M., Horiachun O. V. (2018) Suchasni dzherela finansuvannia silskohospodarskykh pidpriemstv [Modern sources of financing for agricultural enterprises]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, vol. 17, pp. 240–250. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-35>
13. Shushkova Yu., Kulchytskyi Ya. (2022) Dzherela finansuvannia silskohospodarskykh pidpriemstv [Sources of financing for agricultural enterprises]. *Innovation and Sustainability*, vol. 3, pp. 165–175. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.3.165.175>
14. Tomashuk I., Tomashuk I. (2023) Kredytuvannia ahrarnykh pidpriemstv yak efektyvne dzherelo investytsiynoi diialnosti [Lending to agricultural enterprises as an effective source of investment activity]. *Upravlinnia zminamy ta innovatsii – Change management and innovation*, no. 7, pp. 74–84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2023-7-11>
15. Kapitalni investytsii [Capital investments]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ibd/kin/kin_df_ved/arh_kin_df_ved_21_u.htm (accessed August 22, 2025).
16. Kapitalni investytsii za vydamy ekonomichnoi diialnosti [Capital investments by type of economic activity]. Holovne upravlinnia statystyky u Kyivskii oblasti. Available at: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=1109&lang=1> (accessed August 22, 2025).
17. Prohrama «Dostupni kredyty 5-7-9%» [Program "Affordable loans 5-7-9%"]. Nova redaktsiia vid «18» bereznia 2022 roku. Available at: <https://www.bisbank.com.ua/wp-content/uploads/2022/04/prohrama-dostupni-kredyty-5-7-9.pdf> (accessed August 22, 2025).
18. Bodnar O. A. (2024) Formuvannia finansovykh resursiv silskohospodarskykh pidpriemstv [Formation of financial resources of agricultural enterprises]. *Modern Economics*, no. 44, pp. 23–29. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V44\(2024\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V44(2024)-03)

19. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy 2023 [Statistical Yearbook of Ukraine 2023]. Za redaktsiieiu I. Ye. Vernera. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2024, 268 p. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_23_u.pdf (accessed August 22, 2025).
20. Vdovenko I. (2020) Finansovi mekhanizmy zabezpechennia rozvytku pidpriemstv ahrarnoho sektoru ekonomiky: osoblyvosti ta nedoliky [Financial mechanisms for ensuring the development of enterprises in the agricultural sector of the economy: features and disadvantages]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*, no. 15, pp. 88–92. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.14>
21. Andros S. V. (2022) Udoskonalennia systemy finansovoho zabezpechennia pidpriemstv ahrarnoi sfery [Improving the system of financial support for agricultural enterprises]. *III mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia "Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy" – III International Scientific and Practical Conference "Business, Innovation, Management: Problems and Prospects"*, pp. 156–157. (in Ukrainian)
22. Kvasnytsia O. V., Nekliudova T. M. (2020) Vdoskonalennia finansovoho mekhanizmu rozvytku ahrarnoho sektoru [Improving the financial mechanism for the development of the agricultural sector]. *Svit finansiv – World of finance*, no. 3(64), pp. 139–152. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2020.03.139>
23. Ahres O., Verzun A. (2023) Upravlinnia finansovym potentsialom pidpriemstva [Managing the financial potential of the enterprise]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky i tekhnolohii – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technologies*, vol. 8, no. 4, pp. 179–183. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-28>